

Тема Теоретичні основи краєзнавчо-туристської роботи в школі

1. Краєзнавство — це вивчення:

А певної частини території країни (міста, села, району, області, краю), тобто її природи, населення, господарства, історії і культури;

Б природи Землі, з'ясування особливостей та закономірностей поширення природних явищ та об'єктів;

В характеру існуючих взаємозв'язків між окремими земними сферами, процесів формування природних територіальних комплексів на земній кулі;

Г входить до комплексу економіко-географічних наук, оскільки допомагає отримати широкий комплекс світоглядних знань про навколишній світ.

2. Краєзнавство —

А входить до комплексу економіко-географічних наук, оскільки допомагає отримати широкий комплекс світоглядних знань про навколишній світ;

Б система наук, які входять до комплексу економіко-географічних, оскільки допомагають отримати широкий комплекс світоглядних знань про навколишній світ;

В є природничою наукою, різною за змістом, із спеціальними методами дослідження, що вивчає характер існуючих взаємозв'язків між окремими земними сферами;

Г це комплекс наукових дисциплін, різних за змістом і методами дослідження, таких, що ведуть до єдиної мети — наукового і всебічного пізнання краю.

3. Краєзнавство —

А за основний об'єкт вивчення має територію України;

Б є природничою наукою із спеціальними методами дослідження;

В це збір інформації з різних галузей наук про дану територію;

Г вивчення характеру існуючих взаємозв'язків між окремими земними сферами, процесів формування природних територіальних комплексів на земній кулі.

4. Краєзнавство —

А суспільний рух, об'єднуючий місцеве населення, що активно бере участь у соціалістичному будівництві краю на основі його всебічного вивчення;

Б система наук, які входять до комплексу економіко-географічних, оскільки допомагають отримати широкий комплекс світоглядних знань про навколишній світ;

В вивчення характеру існуючих взаємозв'язків між окремими земними сферами, процесів формування природних територіальних комплексів на земній кулі;

Г вивчення природи Землі, з'ясування особливостей та закономірностей поширення природних явищ та об'єктів.

5. Суть краєзнавства полягає в:

А вивченні процесів формування природних територіальних комплексів на земній кулі;

Б детальному і всебічному вивченні певної невеликої території, яке проводиться на науковій основі;

В з'ясуванні особливостей та закономірностей поширення природних явищ та об'єктів на Землі;

Г отриманні широкого комплексу світоглядних знань про навколишній світ.

6. Знання, здобуті в польових умовах, - особливо цінні, бо вони мають:

- А** не абстрактний, а конкретно-споглядальний характер;
- Б** мають абстрактний характер, що розширює світогляд учнів;
- В** на меті охопити вивчення якомога більшої кількості компонентів природи на значній території;
- Г** як абстрактний, так і конкретно-споглядальний характер.
- 7.** Освітньо-виховне значення туристсько-краєзнавчої роботи насамперед виявляється в:
- А** глибоких знаннях про природу, населення і господарство території;
- Б** активізації навчально-виховної роботи, спрямованої на підвищення прикладного значення шкільної географії у загальноосвітній підготовці учнів;
- В** знаннях, отриманих за допомогою краєзнавчих досліджень;
- Г** вивченні великої кількості компонентів природи на значній території.
- 8.** Подорожі та екскурсії:
- А** мають на меті підготувати учнів до змагань із туристського багатоборства обласного масштабу;
- Б** допомагають учителю підготуватись до уроків географії, здобути елементарні знання певної тематики;
- В** здобуває знання з математики, хімії, фізики ;
- Г** допомагають розвитку у дітей спостережливості та інтересу до самостійних досліджень.
- 9.** Подорожі та екскурсії:
- А** виховують у дітей прагнення до постійного і безпосереднього вдосконалення знань, уміння самостійно поповнювати їх застосовувати на практиці;
- Б** мають на меті підготувати учнів до змагань із туристського багатоборства обласного масштабу;
- В** допомагають учителю підготуватись до уроків географії;
- Г** здобуває знання з математики, хімії, фізики.
- 10.** На даний час виділяються три основні функції краєзнавства:
- А** медико-біологічна, педагогічна та соціальна;
- Б** педагогічна, навчальна та наукова;
- В** навчальна, виховна та соціальна;
- Г** педагогічна, навчальна, медико-біологічна.
- 11.** Педагогічна функція краєзнавства —
- А** показує краєзнавство як окремий базовий курс елементарної шкільної географії;
- Б** показує краєзнавство як структурну складову географічної науки з усіма притаманними їй методами дослідження;
- В** показує краєзнавство як дидактичний принцип, за допомогою якого можна підвищити ефективність навчально-виховного процесу в освітніх закладах, успішно отримувати знання про природу й життєдіяльність людини, допомагати формувати практичні уміння і навички;
- Г** показує краєзнавство як напрям економіко-географічних наук.
- 12.** Навчальна функція краєзнавства —
- А** показує краєзнавство як окремий базовий курс елементарної шкільної географії, з якого починається вивчення систематичного курсу географії в школі;
- Б** показує краєзнавство як структурну складову географічної науки з усіма притаманними їй методами дослідження;

В показує краєзнавство як дидактичний принцип, за допомогою якого можна підвищити ефективність навчально-виховного процесу в освітніх закладах;

Г показує краєзнавство як напрям економіко-географічних наук, бо допомагає отримати широкий комплекс світоглядних знань про навколишній світ.

13. Наукова функція краєзнавства —

А показує краєзнавство як окремий базовий курс елементарної шкільної географії, з якого починається вивчення систематичного курсу географії в школі;

Б показує краєзнавство як структурну складову географічної науки з усіма притаманними їй методами дослідження;

В показує краєзнавство як дидактичний принцип, за допомогою якого можна підвищити ефективність навчально-виховного процесу в освітніх закладах, успішно отримувати знання про природу й життєдіяльність людини, допомагати формувати практичні уміння і навички;

Г показує краєзнавство як напрям економіко-географічних наук, бо допомагає отримати широкий комплекс світоглядних знань про навколишній світ.

14. Залежно від спрямованості, змісту й характеру пізнавальних операцій туристсько-краєзнавчу роботу можна поділити на такі види:

А фізичну, економічну, комплексну та спеціалізовану;

Б картографічну, описову, літературну та архівну;

В пізнавальну, дослідну, практичну та прикладну;

Г фізичну, практичну, описову, прикладну.

15. Пізнавальна діяльність учнів пов'язана із:

А інформацією про літературу регіону, яка вийшла в минулому, або виходить тепер, вона досить різноманітна за видом видань, за призначенням, за періодичністю випуску і періодом, який охоплюється а також за тематикою;

Б обмеженим збором інформації про літературу регіону, яка вийшла в минулому, або виходить тепер, її завданням є виявлення, облік і характеристика краєзнавчої літератури;

В аналізом краєзнавчої бібліографії досить різноманітної за видом видань, за призначенням і повнотою відбору літератури, за періодичністю випуску і періодом, який охоплюється а також за тематикою;

Г спостереженням навколишнього середовища, в процесі її учні здобувають знання з безпосереднього оточення.

16. Дослідна краєзнавча діяльність учнів передбачає:

А пасивне спостереження навколишнього середовища, в процесі її учні здобувають знання з безпосереднього оточення;

Б активну різноманітну роботу, творчий пошук ведеться на високому рівні практичної ініціативи, активності та емоційного настрою;

В аналіз краєзнавчої бібліографії досить різноманітної за видом видань, за призначенням і повнотою відбору літератури, за періодичністю випуску і періодом, який охоплюється а також за тематикою;

Г обмежений збір інформації про літературу регіону, яка вийшла в минулому, або виходить тепер, її завданням є виявлення, облік і характеристика краєзнавчої літератури.

17. Серед основних джерел краєзнавства є краєзнавча бібліографія —

- А** яка слугує як джерелом інформації, так і засобом для демонстрації результатів, одержаних іншими способами;
- Б** бесіди у вигляді зустрічей з певними людьми – місцевими жителями, краєзнавцями та науковцями;
- В** інформація про літературу регіону, яка вийшла в минулому, або виходить тепер, вона досить різноманітна за видом видань, за призначенням, за періодичністю випуску і періодом, який охоплюється а також за тематикою;
- Г** документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках.
- 18.** Серед основних джерел краєзнавства є картографічні джерела —
- А** які слугують як джерелом інформації, так і засобом для демонстрації результатів, одержаних іншими способами;
- Б** бесіди у вигляді зустрічей з певними людьми – місцевими жителями, краєзнавцями та науковцями;
- В** інформація про літературу регіону, яка вийшла в минулому, або виходить тепер, вона досить різноманітна за видом видань;
- Г** документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках.
- 19.** Серед основних джерел краєзнавства є усні джерела —
- А** які слугують як джерелом інформації, так і засобом для демонстрації результатів, одержаних іншими способами;
- Б** до яких можна також віднести бесіди у вигляді зустрічей з певними людьми – місцевими жителями, краєзнавцями та науковцями;
- В** інформація про літературу регіону, яка вийшла в минулому, або виходить тепер, вона досить різноманітна за видом видань;
- Г** документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках.
- 20.** Серед основних джерел краєзнавства є офіційні джерела —
- А** документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках;
- Б** огляд різноманітних об'єктів і процесів;
- В** підручники, довідники, енциклопедії, путівники, карти, журнали, газети тощо;
- Г** пов'язані з історичними подіями в житті краю, розвитком суспільства і держави, а також твори матеріальної і духовної діяльності.
- 21.** Серед основних джерел краєзнавства є спостереження —
- А** документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках;
- Б** пов'язані з історичними подіями в житті краю, розвитком суспільства і держави, а також твори матеріальної і духовної діяльності, які мають історичну, наукову, художню та іншу культурну цінність;
- В** підручники, довідники, енциклопедії, путівники, карти, журнали, газети тощо;
- Г** огляд різноманітних об'єктів і процесів.
- 22.** Серед основних джерел краєзнавства є друковані джерела —
- А** документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках;
- Б** огляд різноманітних об'єктів і процесів;

- В** підручники, довідники, енциклопедії, путівники, карти, журнали, газети тощо;
Г пов'язані з історичними подіями в житті краю, розвитком суспільства і держави, а також твори матеріальної і духовної діяльності, які мають історичну, наукову, художню та іншу культурну цінність.
- 23.** Серед основних джерел краєзнавства є пам'ятки історії та культури –
А пов'язані з історичними подіями в житті краю, розвитком суспільства і держави, а також твори матеріальної і духовної діяльності, які мають історичну, наукову, художню та іншу культурну цінність;
Б документальна спадщина. Крім того, архіви можуть бути і в музеях (державних, громадських, художніх, меморіальних, краєзнавчих) та бібліотеках;
В підручники, довідники, енциклопедії, путівники, карти, журнали, газети тощо;
Г огляд різноманітних об'єктів і процесів.
- 24.** Літературний метод краєзнавчих досліджень —
А вивчення кількісних показників у характеристиці ряду краєзнавчих об'єктів і явищ;
Б відбір і аналіз літературних джерел, що стосуються об'єкта вивчення. Усі літературні джерела умовно можна поділити на чотири категорії: архівні матеріали, книжки (науково-популярні, наукові монографії, енциклопедії, довідники тощо), статті з періодичної преси та праці наукових конференцій;
В узагальнення власних спостережень під час дослідження краєзнавчого об'єкта;
Г один із найпоширеніших методів дослідження. Хоча він і відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території.
- 25.** Статистичний метод краєзнавчих досліджень —
А вивчення кількісних показників у характеристиці ряду краєзнавчих об'єктів і явищ. Існує кілька статистичних методів: метод статистичної оцінки, метод статистичної перевірки гіпотез, метод статистичних випробувань тощо;
Б відбір і аналіз літературних джерел, що стосуються об'єкта вивчення;
В узагальнення власних спостережень під час дослідження краєзнавчого об'єкта. У процесі роботи проводяться бесіди з місцевими жителями, працівниками органів державної влади, спеціалістами господарства, культури й освіти, свідками подій, науковими працівниками тощо;
Г письмове або усне опитування місцевих краєзнавців або просто жителів населеного пункту, за певною анкетною чи спеціально складеними запитаннями, для збирання масового матеріалу, щоб встановити певні закономірності чи явища.
- 26.** Візуальний (спостереження) метод краєзнавчих досліджень —
А вивчення кількісних показників у характеристиці ряду краєзнавчих об'єктів і явищ;
Б відбір і аналіз літературних джерел, що стосуються об'єкта вивчення;
В узагальнення власних спостережень під час дослідження краєзнавчого об'єкта. У процесі роботи проводяться бесіди з місцевими жителями, працівниками органів державної влади, спеціалістами господарства, культури й освіти, свідками подій, науковими працівниками тощо;

Г метод, який використовують під час вивчення розміщення видів діяльності та розселення. У наш час широко застосовується описова статистика у вигляді наборів числових даних, що характеризують ту чи іншу ситуацію.

27. Картографічний метод краєзнавчих досліджень —

А один із найпоширеніших методів дослідження. Хоча він і відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території;

Б письмове або усне опитування місцевих краєзнавців або просто жителів населеного пункту, за певною анкетною чи спеціально складеними запитаннями, для збирання масового матеріалу, щоб встановити певні закономірності чи явища;

В метод, який використовують під час вивчення розміщення видів діяльності та розселення. У наш час широко застосовується описова статистика у вигляді наборів числових даних, що характеризують ту чи іншу ситуацію;

Г відбір і аналіз літературних джерел, що стосуються об'єкта вивчення. Усі літературні джерела умовно можна поділити на чотири категорії: архівні матеріали, книжки (науково-популярні, наукові монографії, енциклопедії, довідники тощо), статті з періодичної преси та праці наукових конференцій.

28. Анкетний метод краєзнавчих досліджень —

А один із найпоширеніших методів дослідження. Хоча він і відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території;

Б письмове або усне опитування місцевих краєзнавців або просто жителів населеного пункту, за певною анкетною чи спеціально складеними запитаннями, для збирання масового матеріалу, щоб встановити певні закономірності чи явища. Може застосовуватись як під час польових, так і під час стаціонарних форм краєзнавчої роботи;

В метод, який використовують під час вивчення розміщення видів діяльності та розселення. У наш час широко застосовується описова статистика у вигляді наборів числових даних, що характеризують ту чи іншу ситуацію;

Г базовий краєзнавчий метод, який використовується майже в усіх регіональних дослідженнях. Цей метод є специфічним і формується, на думку Є. Б. Алаєва, як «триєдиний» підхід у дослідженні, що зумовлює дотримання територіальності, комплексності, конкретності.

29. Описовий метод краєзнавчих досліджень —

А один із найпоширеніших методів дослідження. Хоча він і відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території;

Б письмове або усне опитування місцевих краєзнавців або просто жителів населеного пункту, за певною анкетною чи спеціально складеними запитаннями, для збирання масового матеріалу, щоб встановити певні закономірності чи явища;

В метод, який використовують під час вивчення розміщення видів діяльності та розселення. У наш час широко застосовується описова статистика у вигляді наборів числових даних, що характеризують ту чи іншу ситуацію;

Г загальнонауковий метод, застосування якого дає змогу вивчати об'єкт не безпосередньо, а за допомогою ідеальної (уявної) чи матеріальної моделі.

30. Географічний метод досліджень —

А базовий краєзнавчий метод, який використовується майже в усіх регіональних дослідженнях. Цей метод є специфічним і формується, на думку Є. Б. Алаєва, як «триєдиний» підхід у дослідженні, що зумовлює дотримання територіальності, комплексності, конкретності;

Б загальнонауковий метод, застосування якого дає змогу вивчати об'єкт не безпосередньо, а за допомогою ідеальної (уявної) чи матеріальної моделі;

В група наукових методів, які дають змогу вивчати досліджуваний об'єкт з використанням математичного апарату;

Г один із найпоширеніших методів дослідження. Хоча він і відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території.

31. Метод досліджень моделювання —

А базовий краєзнавчий метод, який використовується майже в усіх регіональних дослідженнях. Цей метод є специфічним і формується, на думку Є. Б. Алаєва, як «триєдиний» підхід у дослідженні, що зумовлює дотримання територіальності, комплексності, конкретності;

Б загальнонауковий метод, застосування якого дає змогу вивчати об'єкт не безпосередньо, а за допомогою ідеальної (уявної) чи матеріальної моделі;

В група наукових методів, які дають змогу вивчати досліджуваний об'єкт з використанням математичного апарату;

Г один із найпоширеніших методів дослідження. Хоча він і відомий з давніх часів, але його слід відносити до сучасних, якщо розглядати як особливу форму просторового моделювання. Адже карта — це логічна образно-знакова модель території, яка цілеспрямовано відображає об'єкти, явища, зв'язки і взаємозалежності, що належать до цієї території.

32. Математичні методи досліджень —

А базовий краєзнавчий метод, який використовується майже в усіх регіональних дослідженнях. Цей метод є специфічним і формується, на думку Є. Б. Алаєва, як «триєдиний» підхід у дослідженні, що зумовлює дотримання територіальності, комплексності, конкретності;

Б загальнонауковий метод, застосування якого дає змогу вивчати об'єкт не безпосередньо, а за допомогою ідеальної (уявної) чи матеріальної моделі;

В група наукових методів, які дають змогу вивчати досліджуваний об'єкт з використанням математичного апарату;

Г метод комплексного вивчення економічних явищ і процесів у межах обраної території, виявлення взаємозв'язку і взаємозалежності між економічними показниками, що характеризують стан розвитку туристичної галузі в краї, вивчення господарських явищ і процесів у динаміці тощо.

33. Економічний метод досліджень —

А метод комплексного вивчення економічних явищ і процесів у межах обраної території, виявлення взаємозв'язку і взаємозалежності між економічними показниками;

Б метод вивчення суспільних явищ і процесів у межах обраної території, споживчо-туристичних уподобань і рекреаційних потреб населення, його вікової і соціальної структури тощо;

В загальнонауковий метод, застосування якого дає змогу вивчати об'єкт не безпосередньо, а за допомогою ідеальної (уявної) чи матеріальної моделі;

Г група наукових методів, які дають змогу вивчати досліджуваний об'єкт з використанням математичного апарату.

34. Соціологічний метод досліджень —

А метод комплексного вивчення економічних явищ і процесів у межах обраної території, виявлення взаємозв'язку і взаємозалежності між економічними показниками, вивчення господарських явищ і процесів у динаміці тощо;

Б метод комплексного вивчення суспільних явищ і процесів у межах обраної території, споживчо-туристичних уподобань і рекреаційних потреб населення, його вікової і соціальної структури тощо;

В загальнонауковий метод, застосування якого дає змогу вивчати об'єкт не безпосередньо, а за допомогою ідеальної (уявної) чи матеріальної моделі;

Г письмове або усне опитування місцевих краєзнавців або просто жителів населеного пункту, за певною анкетною чи спеціально складеними запитаннями, для збирання масового матеріалу.

35. Державне краєзнавство —

А комплексне наукове краєзнавче дослідження певної території країни державними науковими установами (музеями, науково-дослідними закладами, державними органами влади тощо);

Б система краєзнавчої освіти в навчально-виховній роботі освітніх закладів, яка проводиться за різними напрямками: літературне, історичне, географічне, природознавче, етнографічне, фольклорне;

В діяльність різноманітних недержавних громадських товариств, спілок, об'єднань тощо;

Г базовий краєзнавчий метод, який використовується майже в усіх регіональних дослідженнях. Застосування цього методу неможливе без одночасного використання картографічного методу.

36. Освітнє краєзнавство —

А комплексне наукове краєзнавче дослідження певної території країни державними науковими установами (музеями, науково-дослідними закладами, державними органами влади тощо);

Б система краєзнавчої освіти в навчально-виховній роботі освітніх закладів, яка проводиться за різними напрямками та полягає у всебічному вивченні, з навчально-виховною метою, свого краю за різними джерелами, переважно на основі попередніх спостережень;

В діяльність різноманітних недержавних громадських товариств, спілок, об'єднань тощо, для організації краєзнавчих досліджень, конференцій, виставок та ін.

- Г завдання і зміст визначаються навчальною програмою, і воно є обов'язковим для всіх, хто навчається в цьому освітньому закладі. Може бути урочним і позаурочним.
- 37.** Освітнє краєзнавство поділяється на дві форми:
- А програмне та навчальне;
  - Б непрограмне та позакласне;
  - В позакласне та програмне;
  - Г програмне та непрограмне.
- 38.** Програмне освітнє краєзнавство —
- А завдання і зміст визначаються навчальною програмою, і воно є обов'язковим для всіх, хто навчається в цьому освітньому закладі. Може бути урочним і позаурочним;
  - Б зміст і завдання визначаються навчально-виховним планом і не є обов'язковими. Розрізняють два основні напрямки позакласної краєзнавчої роботи: туризм та експедиції;
  - В комплексне наукове краєзнавче дослідження певної території країни державними науковими установами;
  - Г система краєзнавчої освіти в навчально-виховній роботі освітніх закладів, яка проводиться за різними напрямками та полягає у всебічному вивченні, з навчально-виховною метою, свого краю за різними джерелами.
- 39.** Непрограмне освітнє краєзнавство —
- А завдання і зміст визначаються навчальною програмою, і воно є обов'язковим для всіх, хто навчається в цьому освітньому закладі. Може бути урочним і позаурочним;
  - Б зміст і завдання визначаються навчально-виховним планом і не є обов'язковими. Розрізняють два основні напрямки позакласної краєзнавчої роботи: туризм та експедиції;
  - В комплексне наукове краєзнавче дослідження певної території країни державними науковими установами;
  - Г система краєзнавчої освіти в навчально-виховній роботі освітніх закладів, яка проводиться за різними напрямками та полягає у всебічному вивченні, з навчально-виховною метою, свого краю за різними джерелами.
- 40.** Суспільне краєзнавство —
- А комплексне наукове краєзнавче дослідження певної території країни державними науковими установами (музеями, науково-дослідними закладами, державними органами влади тощо);
  - Б система краєзнавчої освіти в навчально-виховній роботі освітніх закладів, яка проводиться за різними напрямками та полягає у всебічному вивченні, з навчально-виховною метою, свого краю за різними джерелами.
  - В діяльність різноманітних недержавних громадських товариств, спілок, об'єднань тощо, для організації краєзнавчих досліджень, конференцій, виставок та ін. З метою популяризації краєзнавства, в Україні надається всебічна підтримка ентузіастам і прихильникам громадського краєзнавчого руху;
  - Г базовий краєзнавчий метод, який використовується майже в усіх регіональних дослідженнях. Застосування цього методу неможливе без одночасного використання картографічного методу.
- 41.** Прогулянка –
- А діяльність різноманітних недержавних громадських товариств, спілок, об'єднань тощо;

Б це форма, яка має мету дати певні знання, щось нове чи закріпити наявні знання. Проводяться протягом усього року, має свою мету, тему, план і свої методи роботи;
В тривалість їх коливається від 1 до 30 днів. Проводяться спостереження різноманітних об'єктів, явищ і процесів, які зустрічаються на маршруті за тривалою і широкою запланованою програмою;
Г найпростіша форма роботи із туристами у самодіяльних організаціях. Вони не потребують особливих витрат і спеціального туристського спорядження.

42. Екскурсія –

А найпростіша форма роботи із туристами у самодіяльних організаціях;
Б це форма, яка має мету дати певні знання, щось нове чи закріпити наявні знання. Проводяться протягом усього року, має свою мету, тему, план і свої методи роботи;
В тривалість їх коливається від 1 до 30 днів. Проводяться спостереження різноманітних об'єктів, явищ і процесів, які зустрічаються на маршруті за тривалою і широкою запланованою програмою;
Г туристсько-екскурсійна робота, що має на меті проведення краєзнавчих досліджень певного району, області, краю.

43. Туристські подорожі і походи –

А найпростіша форма роботи із туристами у самодіяльних організаціях;
Б це форма, яка має мету дати певні знання, щось нове чи закріпити наявні знання. Проводяться протягом усього року, має свою мету, тему, план і свої методи роботи;
В тривалість їх коливається від 1 до 30 днів. Проводяться спостереження різноманітних об'єктів, явищ і процесів, які зустрічаються на маршруті;
Г краєзнавче дослідження певної території організованою групою людей.

44. Туристська естафета –

А передбачає вивчення певного району, області, краю не однією групою, а кількома, які на певних відрізках маршруту змінюють одна одну;
Б мають на меті обмін досвідом і підбивання підсумків туристсько-краєзнавчої роботи. Вони передбачають також змагання з туристського багатоборства або спортивного орієнтування, туристські конкурси;
В найскладніша форма туристсько-краєзнавчої роботи, що передбачає проведення певних наукових досліджень;
Г це форма, яка має мету дати певні знання, щось нове чи закріпити наявні знання. Проводяться протягом усього року, має свою мету, тему, план і свої методи роботи.

45. Туристські зльоти –

А передбачає вивчення певного району, області, краю не однією групою, а кількома, які на певних відрізках маршруту змінюють одна одну;
Б мають на меті обмін досвідом і підбивання підсумків туристсько-краєзнавчої роботи. Вони передбачають також змагання з туристського багатоборства або спортивного орієнтування, туристські конкурси;
В найскладніша форма туристсько-краєзнавчої роботи, що передбачає проведення певних наукових досліджень;
Г тривалість їх коливається від 1 до 30 днів. Проводяться спостереження різноманітних об'єктів, явищ і процесів, які зустрічаються на маршруті за тривалою і широкою запланованою програмою.

46. Експедиції –

А передбачає вивчення певного району, області, краю не однією групою, а кількома, які на певних відрізках маршруту змінюють одна одну;

Б мають на меті обмін досвідом і підбивання підсумків туристсько-краєзнавчої роботи. Вони передбачають також змагання з туристського багатоборства або спортивного орієнтування, туристські конкурси;

В найскладніша форма туристсько-краєзнавчої роботи, що передбачає проведення певних наукових досліджень;

Г мають на меті обмін досвідом і підбивання підсумків туристсько-краєзнавчої роботи. Вони передбачають змагання з туристського багатоборства або спортивного орієнтування, туристські конкурси.

47. Дидактичний принцип науковості –

А використовується перш за все в плануванні туристсько-краєзнавчої і екскурсійної роботи і реалізується в системному підході до рішення цієї задачі;

Б виконує особливу роль, бо тільки згуртований колектив може пройти складний маршрут, виконати поставлені задачі, уникнути травм і нещасних випадків;

В дотримання цього принципу припускає побудову такої педагогічної системи, складові частини якої органічно взаємозв'язані, утворюють цілісну єдність;

Г реалізується через здатність одномоментно впливати на інтелектуальну, емоційну і вольову сфери учнів.

48. Принцип колективізму –

А використовується перш за все в плануванні туристсько-краєзнавчої і екскурсійної роботи і реалізується в системному підході до рішення цієї задачі;

Б виконує особливу роль, бо тільки згуртований колектив може пройти складний маршрут, виконати поставлені задачі, уникнути травм і нещасних випадків;

В дотримання цього принципу припускає побудову такої педагогічної системи, складові частини якої органічно взаємозв'язані, утворюють цілісну єдність;

Г Реалізується повною мірою, оскільки туристсько-краєзнавча діяльність володіє найбільшою демократичністю, яка припускає успішну участь в ній школярів з будь-яким рівнем розвитку.

49. Принцип послідовності і систематичності –

А використовується перш за все в плануванні туристсько-краєзнавчої і екскурсійної роботи і реалізується в системному підході до рішення цієї задачі;

Б виконує особливу роль, бо тільки згуртований колектив може пройти складний маршрут, виконати поставлені задачі, уникнути травм і нещасних випадків;

В полягає в систематизації знань в процесі навчально-виховної роботи;

Г дотримання цього принципу припускає побудову такої педагогічної системи, складові частини якої органічно взаємозв'язані, утворюють цілісну єдність.

50. Принцип доступності –

А реалізується повною мірою, оскільки туристсько-краєзнавча діяльність володіє найбільшою демократичністю, яка припускає успішну участь в ній школярів з будь-яким рівнем розвитку;

Б реалізується через навколишню дійсність, яка дає учням можливість своїми очима побачити об'єкти, які важко, а іноді і неможливо представити повністю по опису;

В реалізується через здатність одномоментно впливати на інтелектуальну, емоційну і вольову сфери учнів;

- Г виконує особливу роль, бо тільки згуртований колектив може пройти складний маршрут, виконати поставлені задачі, уникнути травм і нещасних випадків.
51. Підготовчий етап до туристського походу:
- А повинен обмежуватись акліматизацією і тренувальними, ознайомчими походами;
  - Б не повинен обмежуватись акліматизацією і тренувальними, ознайомчими походами;
  - В не повинен включати акліматизацію і тренувальні, ознайомчі походи;
  - Г повинен обмежуватись проведенням польових краєзнавчих досліджень.
52. Будь-яка туристська подорож здійснюється за :
- А описом у літературі;
  - Б розповіддю старожилів;
  - В певним маршрутом;
  - Г архівами.
53. Маршрут виступає як :
- А спосіб пересування;
  - Б необов'язкова складова туризму і малопоширена;
  - В наукова складова туризму і поширена у всіх туристичних дисциплінах;
  - Г невід'ємна складова туризму і найпоширеніша його форма.
54. Туристські маршрути дуже різноманітні за :
- А віком учасників, їх фізичною підготовкою, інтелектуальним рівнем;
  - Б регіонами подорожі, природним середовищем, способом пересування;
  - В розміщенням населених пунктів, корисними копалинами, способом пересування;
  - Г способом ночівлі.
55. Туристські маршрути визначаються :
- А розміщенням населених пунктів, корисними копалинами, способом пересування;
  - Б способом ночівлі;
  - В інтересами та особистими уподобаннями учасників походу;
  - Г віком учасників, їх фізичною підготовкою, інтелектуальним рівнем.
56. Завдання підготовчого етапу полягає в :
- А методичній, краєзнавчій, фізичній і матеріально-технічній підготовці до виходу на маршрут;
  - Б написанні звіту про туристичну подорож;
  - В проведенні польових краєзнавчих досліджень;
  - Г чіткому розумінні мети і завдань подорожі.
57. Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
- А написання звіту про туристичну подорож;
  - Б чітке розуміння мети і завдань подорожі;
  - В проведення польових краєзнавчих досліджень;
  - Г проходження заданого маршруту.
58. Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
- А написання звіту про туристичну подорож;
  - Б проведення польових краєзнавчих досліджень;
  - В вивчення району подорожі, розробку схеми маршруту;
  - Г проходження заданого маршруту.
59. Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
- А визначення складу групи і розподіл обов'язків між її членами;

- Б** проведення польових краєзнавчих досліджень;
В написання звіту про туристичну подорож;
Г проходження заданого маршруту.
- 60.** Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
А написання звіту про туристичну подорож;
Б проходження заданого маршруту;
В проведення польових краєзнавчих досліджень;
Г наявність календарного плану подолання маршруту і встановлення його контрольних термінів.
- 61.** Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
А написання звіту про туристичну подорож;
Б проведення польових краєзнавчих досліджень;
В розробку тактичного плану подорожі, що передбачає доставку продуктів харчування і спорядження у проміжні пункти;
Г проходження заданого маршруту.
- 62.** Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
А ознайомлення з усіма доступними географічними матеріалами стосовно району подорожі, підготовка необхідного картографічного матеріалу;
Б написання звіту про туристичну подорож;
В проведенні польових краєзнавчих досліджень;
Г проходження заданого маршруту.
- 63.** Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
А написання звіту про туристичну подорож;
Б придбання і перевірку особистого, групового і спеціального спорядження, продуктів харчування;
В проведення польових краєзнавчих досліджень;
Г проходження заданого маршруту.
- 64.** Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
А написання звіту про туристичну подорож;
Б проведення польових краєзнавчих досліджень;
В оформлення необхідних документів;
Г проходження заданого маршруту.
- 65.** Підготовка до виходу на маршрут передбачає:
А проведення тренувальних заходів за попередньо складеним планом;
Б написання звіту про туристичну подорож;
В проведення польових краєзнавчих досліджень;
Г проходження заданого маршруту.
- 66.** Керівник (інструктор) групи:
А здійснює керівництво окремими роботами при підготовці до подорожі, і частиною групи в разі її поділу на маршруті;
Б очолює підготовку до походу і його здійснення, на нього покладається відповідальність за безпеку учасників подорожі;
В відповідає за побір і збереження групового спорядження і продуктів харчування;
Г перед початком подорожі проходить спеціальну підготовку з надання першої медичної допомоги.
- 67.** Заступник керівника (інструктора), староста:

А очолює підготовку до походу і його здійснення, на нього покладається відповідальність за безпеку учасників подорожі;

Б відповідає за побір і збереження групового спорядження і продуктів харчування;

В здійснює керівництво окремими роботами при підготовці до подорожі, і частиною групи в разі її поділу на маршруті;

Г перед початком подорожі проходить спеціальну підготовку з надання першої медичної допомоги.

68. Завідуючий господарством (завгосп):

А відповідає за побір і збереження групового спорядження і продуктів харчування, здійснює облік на маршруті;

Б очолює підготовку до походу і його здійснення, на нього покладається відповідальність за безпеку учасників подорожі;

В здійснює керівництво окремими роботами при підготовці до подорожі;

Г перед початком подорожі проходить спеціальну підготовку з надання першої медичної допомоги.

69. Санінструктор:

А очолює підготовку до походу і його здійснення, на нього покладається відповідальність за безпеку учасників подорожі;

Б перед початком подорожі проходить спеціальну підготовку з надання першої медичної допомоги, укомплектовує медикаментами групову аптечку;

В здійснює керівництво окремими роботами при підготовці до подорожі, і частиною групи в разі її поділу на маршруті;

Г відповідає за побір і збереження групового спорядження і продуктів харчування.

70. Відповідальний за ведення щоденника:

А очолює підготовку до походу і його здійснення, на нього покладається відповідальність за безпеку учасників подорожі;

Б відповідає за побір і збереження групового спорядження і продуктів харчування;

В здійснює керівництво окремими роботами при підготовці до подорожі;

Г регулярно фіксує події, що сталися під час походу, складає опис маршруту, веде хронометраж ходових днів.

71. У поході бажано, щоб:

А кожний з учасників мав певні обов'язки;

Б не розподілялись обов'язки, а усе робили разом;

В не кожен мав певні обов'язки;

Г кожен відповідав сам за себе.

72. Головне при розподілі обов'язків –

А усе повинен вирішувати керівник походу;

Б не позбавляти членів групи особистої ініціативи, стимулювати їх персональну відповідальність, частіше давати індивідуальні завдання;

В давати обов'язки і завдання у тій сфері, яка є маловідомою, не знайомою для учня;

Г не давати індивідуальні завдання.

73. Польовий (похідний) етап –

А це етап підбиття підсумків;

Б це період звітування про польову науково-дослідну роботу;

- В** це проходження маршруту, додання перешкод, дотримання контрольних термінів, ведення спостережень та їх фіксування, організація дозвілля, природоохоронна і суспільно-корисна робота тощо;
- Г** узагальнення досвіду підготовки і проведення походу, організації дозвілля, проведення суспільно-корисної, культурно-освітньої, пошукової і дослідницької роботи на маршруті, а також аналіз недоліків з метою усунення їх у майбутньому.
- 74. Заключний етап –**
- А** це етап підбиття підсумків;
- Б** це період звітування про польову науково-дослідну роботу;
- В** це проходження маршруту, додання перешкод, дотримання контрольних термінів, ведення спостережень та їх фіксування, організація дозвілля, природоохоронна і суспільно-корисна робота тощо;
- Г** узагальнення досвіду підготовки і проведення походу, організації дозвілля, проведення суспільно-корисної, культурно-освітньої, пошукової і дослідницької роботи на маршруті, а також аналіз недоліків з метою усунення їх у майбутньому.
- 75. Головна мета заключного етапу –**
- А** це проходження маршруту, додання перешкод, дотримання контрольних термінів, ведення спостережень та їх фіксування, організація дозвілля, природоохоронна і суспільно-корисна робота тощо;
- Б** узагальнення досвіду підготовки і проведення походу, організації дозвілля, проведення суспільно-корисної, культурно-освітньої, пошукової і дослідницької роботи на маршруті, а також аналіз недоліків з метою усунення їх у майбутньому;
- В** розробка тактичного плану подорожі, що передбачає доставку продуктів харчування і спорядження у проміжні пункти;
- Г** проведення досліджень, які стосуються краєзнавчо-туристичної роботи.
- 76. Після завершення подорожі керівник групи повинен звітувати перед:**
- А** контрольно-рятувальною службою;
- В** вищим навчальним закладом туристичного профілю;
- В** маршрутно-кваліфікаційною комісією і установою, якою був організований похід;
- Г** учасниками подорожі.
- 77. Походи вищих категорій зобов'язують керівника подати звіт у:**
- А** усній формі;
- Б** без звітування;
- В** усній та письмовій формі;
- Г** письмовій формі.
- 78. Обсяг звіту визначається :**
- А** контрольно-рятувальною службою;
- Б** організацією, що проводила похід;
- В** маршрутно-кваліфікаційною комісією;
- Г** екскурсоводом.
- 79. Після розгляду і схвалення результатів походу його учасники і керівники одержують:**
- А** відповідні довідки, що є підставою для присвоєння їм чергового розряду з туризму;
- Б** сертифікат екскурсовода;
- В** ліцензію інструктора пішохідного туризму;
- Г** грамоту про проходження маршруту.

- 80.** Одним із найбільш складних моментів під час проведення туристського походу є:
- А** розробка маршруту на наступний день;
  - Б** ремонт спорядження;
  - В** базування;
  - Г** розподіл обов'язків у групі.
- 81.** Погано облаштований бівуак:
- А** може стати причиною нещасного випадку;
  - Б** не відіб'ється на ході походу;
  - В** стане наукою на майбутнє;
  - Г** не принесе втрат та негативних наслідків.
- 82.** Тривала (напівстаціонарна) стоянка:
- А** (розрахована на одну - три доби) влаштовується для днювання або ночівлі на маршруті, організації екскурсій до найближчих природних, історичних чи культурних об'єктів, для закупівлі продуктів харчування, ремонту спорядження і обладнання тощо;
  - Б** має своєю метою забезпечення роботи туристських експедицій, що здійснюють дослідження певної території, для виконання робіт природоохоронного характеру;
  - В** використовується переважно для відпочинку - обіду, привалу на маршруті. Для обіднього привалу можна розташуватись на невеликій вирівняній ділянці, краще в затінку;
  - Г** передбачає підготовку місця для штабного намету, визначення місця збору води, миття посуду та прання одягу.
- 83.** Тимчасова стоянка:
- А** має своєю метою забезпечення роботи туристських експедицій, що здійснюють дослідження певної території, для виконання робіт природоохоронного характеру. Вона може бути пов'язана також із функціонуванням сезонних туристсько-краєзнавчих таборів або призначатися для тривалого відпочинку;
  - Б** використовується переважно для відпочинку - обіду, привалу на маршруті. Орієнтовні місця ночівлі позначаються на карті ще до виходу на маршрут;
  - В** (розрахована на одну - три доби) влаштовується для днювання або ночівлі на маршруті, організації екскурсій до найближчих природних, історичних чи культурних об'єктів, для закупівлі продуктів харчування, ремонту спорядження і обладнання тощо;
  - Г** передбачає зупинку для відпочинку та харчування туристів, а також ремонту спорядження та ведення щоденних записів.
- 84.** Короткочасна стоянка:
- А** використовується переважно для відпочинку - обіду, привалу на маршруті. Для обіднього привалу можна розташуватись на невеликій вирівняній ділянці, краще в затінку. Орієнтовні місця ночівлі позначаються на карті ще до виходу на маршрут;
  - Б** (розрахована на одну - три доби) влаштовується для днювання або ночівлі на маршруті, організації екскурсій до найближчих природних, історичних чи культурних об'єктів, для закупівлі продуктів харчування, ремонту спорядження і обладнання тощо;
  - В** має своєю метою забезпечення роботи туристських експедицій, що здійснюють дослідження певної території, для виконання робіт природоохоронного характеру;

- Г найбільш короткі і прості паузи і зупинки в дорозі – робляться в основному для відпочинку через 1-2 год шляху.
- 85.** Головною вимогою до бівуаку є:
- А естетичність його облаштування;
  - Б його матеріальне забезпечення;
  - В розміщення поблизу шляхів сполучення;
  - Г безпечність його розташування.
- 86.** Категорично виключається розташування на ночівлю в:
- А рівнинній частині узлісся;
  - Б у затишному місці на некрутому схилі;
  - В улоговині на крутому схилі;
  - Г межах невисокої гори.
- 87.** Категорично виключається розташування на ночівлю в:
- А сухих руслах і низьких відмілинах гірських річок;
  - Б рівнинній частині узлісся;
  - В у затишному місці на некрутому схилі;
  - Г межах проходження шляхів сполучення.
- 88.** Категорично виключається розташування на ночівлю в:
- А рівнинній частині узлісся;
  - Б поблизу річки;
  - В у затишному місці на некрутому схилі;
  - Г ущелинах і каньйонах.
- 89.** Майданчик для встановлення намета можна облаштувати:
- А майже в будь-якому місці, яким би небезпечним воно не здавалось: головне, щоб воно було зручним;
  - Б тільки у спеціально відведених для цього у горах місцях;
  - В майже в будь-якому місці, яким би незручним воно не здавалось: головне, щоб воно було безпечним;
  - Г у будь-якому місці.
- 90.** Обов'язкові вимоги до організації бівуака –
- А наявність поблизу стоянки джерела питної води і достатньої кількості дров для багаття;
  - Б наявність поблизу населеного пункту та ліній електрозв'язку;
  - В наявність поблизу шляхів сполучення та населеного пункту чи контрольно-рятувальної служби;
  - Г наявність сухого русла чи відмілини річкової.
- 91.** Організація геологічних досліджень має на меті:
- А дослідити геологічну будову і корисні копалини території, що вивчається;
  - Б вивчити рельєф певної території ;
  - В одержання відомостей для складання характеристик підземних вод;
  - Г вивчення процесів, що формують і змінюють дрібні форми рельєфу.
- 92.** Організація геологічних досліджень має на меті:
- А вивчення процесів, що формують і змінюють дрібні форми рельєфу;
  - Б збирання зразків порід;
  - В одержання відомостей для складання характеристик підземних вод;
  - Г вивчення рельєфу певної території.

- 93.** Для проведення геологічних досліджень учні повинні:
- А** досконало знати геологію;
  - Б** знати усі існуючі методи наукових досліджень та вміти застосовувати їх;
  - В** мати елементарні знання з основ геології, потрібні для польових спостережень;
  - Г** проводити прості геологічні дослідження, збирати зразки гірських порід, мінералів, а також вести прості пошуки корисних копалин.
- 94.** Здобувши початкову геологічну підготовку, учні можуть:
- А** проводити прості геологічні дослідження, збирати зразки гірських порід, мінералів, а також вести прості пошуки корисних копалин;
  - Б** на професійному рівні проводити дослідження викопних решток фауни і флори /окам'янілостей/, а також вести пошуки корисних копалин;
  - В** провести серйозні гідрологічні дослідження з допомогою найпростішого спеціального спорядження;
  - Г** на основі аналізу даних таблиць учням зробити висновки про те, які гірські породи на даній території є водоносними, а які водотривкими.
- 95.** Перед виходом у похід для проведення польових досліджень рекомендується:
- А** скласти коротку геолого-географічну характеристику підземних пластів та дати рекомендації щодо їх раціонального використання та охорони;
  - Б** учителю знайомити учнів з геологічною будовою та корисними копалинами району дослідження;
  - В** на основі аналізу даних таблиць учням зробити висновки про те, які гірські породи на даній території є водоносними, а які водотривкими;
  - Г** ознайомитися в місцевій геологічній організації з геологорозвідувальними роботами, що проводяться в районі дослідження.
- 96.** Перед виходом у похід для проведення польових досліджень рекомендується:
- А** скласти коротку геолого-географічну характеристику підземних пластів та дати рекомендації щодо їх раціонального використання та охорони;
  - Б** на основі аналізу даних таблиць учням зробити висновки про те, які гірські породи на даній території є водоносними, а які водотривкими;
  - В** ознайомитися в місцевій геологічній організації з геологорозвідувальними роботами, що проводяться в районі дослідження;
  - Г** учителю знайомити учнів з геологічною будовою та корисними копалинами району дослідження.
- 97.** Геологічні дослідження в поході мають характер:
- А** поетапного картографічного знімання;
  - Б** детального топографічного знімання;
  - В** планшетного польового знімання;
  - Г** маршрутного геологічного знімання.
- 98.** За ходом маршруту при геологічних дослідженнях:
- А** збирають відомості про режим ріки, особливо в періоди високої або низької води;
  - Б** описуються відслонення, реєструються водні джерела, відбираються зразки порід і проб води;
  - В** порівнюючи висоти джерел і рівні стояння вод у колодязях з урізом води в річці, переконуються в нерівній поверхні горизонту підземних вод;
  - Г** дають характеристику підземних пластів та рекомендації щодо їх раціонального використання та охорони.

- 99.** На маршруті походу юні дослідники повинні з'ясувати у місцевого населення:
- А** методику проведення польових досліджень у їхній місцевості та особливості залягання геологічних пластів;
  - Б** глибину до дна, висоту колодязя, чи пересихає він у засушливі періоди, виявити його санітарний стан;
  - В** наявність найближчих природних відслонень, скель, каменоломень, відвалів, гірських виробок, кар'єрів, джерел мінеральних вод;
  - Г** де на даний момент проводять розробку родовищ корисних копалин.
- 100.** У місцях розробки корисних копалин необхідно розпитувати інженерно-технічних працівників і робітників про:
- А** цікаві види зразків гірських порід;
  - Б** історію геологічних розкопок в Україні;
  - В** методику проведення геологічних досліджень;
  - Г** збирання та визначення зразків гірських порід.
- 101.** Усі геологічні об'єкти потрібно:
- А** знайти у енциклопедії юного геолога;
  - Б** наносити на маршрутну карту;
  - В** класифікувати та сертифікувати;
  - Г** групувати та абстрагувати.
- 102.** Геологічні спостереження та збирання зразків корисних копалин найзручніше вести в тих місцях:
- А** де гірські породи не виходять на поверхню і не утворюють геологічні відслонення;
  - Б** де на даний момент проводять розробку родовищ корисних копалин або глибоко під землею;
  - В** де гірські породи виходять на поверхню і утворюють геологічні відслонення;
  - Г** де проводяться геологічні розкопки.
- 103.** Найлегше знайти відслонення гірських порід:
- А** на вершинах Карпатських гір;
  - Б** в долинах рік, ярах, кар'єрах, шахтах тощо;
  - В** провівши певні розкопки за допомогою найпростіших інструментів;
  - Г** у місцях, де гірські породи виходять на поверхню.
- 104.** Геологічна будова вивчається за певною схемою, першим пунктом якої є:
- А** положення території, що досліджується, відносно великих геоструктурних елементів;
  - Б** четвертинні відклади (склад, потужність, походження, окам'янілості, умови залягання, народногосподарське значення і т.д.);
  - В** збирання та визначення зразків гірських порід;
  - Г** дочетвертинні відклади (вік, склад, потужність, походження, окам'янілості, умови залягання, народногосподарське значення).
- 105.** Геологічні відслонення досліджують за певним планом, першими пунктами якого є:
- А** встановлення достовірності корінного відслонення та визначення адреси відслонення;
  - Б** розчищення відслонення лопатою та вимірювання з допомогою рулетки або вимірювального шнура загальної висоти відслонення;

- В** вимірювання довжини відслонення по горизонтальній лінії, розгляд, вивчення й запис кожного шару окремо, починаючи зверху;
- Г** виготовлення геологічної карти території з нанесенням на неї результатів польових досліджень.
- і мінерали поверхневого шару, гірські породи і мінерали глибинного залягання.
- 106.** Зразки гірських порід, мінералів і окам'янілостей бажано відбирати:
- А** тільки з верхнього шару;
- Б** тільки з нижнього шару;
- В** тільки з типових глибинних ділянок;
- Г** з кожного шару.
- 107.** При збиранні геологічних колекцій необхідно дотримуватися певних правил, вироблених практикою геологічних пошуків. Одне із них -
- А** найдоцільніше збирати геологічні колекції за основними групами: верхній шар, середній та нижній;
- Б** спеціалісти-геологи рекомендують збирати зразки гірських порід розміром 60x90 см або 90x120 см при товщині 20-30 см;
- В** брати слід тільки свіжі зразки з геологічних відслонень - виходів корінних гірських порід, а не з осипів або відвалів;
- Г** виміряти довжину відслонення по горизонтальній лінії, якщо воно відкрите (якщо закрите, то потрібно провести кілька розширень у напрямку його довжини).
- 108.** Всі записи як на етикетці зібраних зразків гірських порід, так і в щоденнику проводяться:
- А** безпосередньо на місці відслонення;
- Б** пізніше, напам'ять;
- В** тільки на карті місцевості, щоб показати місцезнаходження;
- Г** під час сортування зібраних зразків гірських порід.
- 109.** Про знахідки окам'янілостей і кісток викопних тварин, відбитки риб, комах і рослин:
- А** їх можна використати дома при оформленні інтер'єру;
- Б** повідомляють обласні краєзнавчі музеї;
- В** організовують шкільний краєзнавчий музей;
- Г** повідомляють палеонтологів.
- 110.** Для геологічних досліджень потрібно мати таке спорядження:
- А** Хлопавка для вимірювання рівня води у колодязях та свердловинах, термометр-праця в оправі або термометр для ванни в дерев'яній чи пластмасовій оправі для вимірювання температури повітря і води, півлітрова мірча алюмінієва чи емальована кварта, секундомір
- Б** планшет з компасом, геологічний молоток, рулетка, альтиметр /висотомір/, мішечки для зразків, папір, етикетки, записник, альбом для зарисовок, набір кольорових олівців, бінокль, фото- і відеоапарат.
- В** звичайний або гірський компас, геологічний молоток, саперну лопатку, зубило, рулетку, лупу, фарфорову пластинку з неглазурованою поверхнею для визначення мінералу за кольором риску, соляну або оцтову кислоту /5-10 %/, газетний або обгортковий папір для пакування зразків, етикетки, записник.
- Г** компас, барометр, альтметр, геологічний молото, зубило, рулетку, карту місцевості.

- 111.** Геоморфологічні дослідження - це вивчення:
- А** рельєфу певної території та процесів, що його формують і змінюють;
  - Б** внутрішньої будови і корисних копалин території;
  - В** підземних вод, які являють собою один з найбільш поширених видів корисних копалин;
  - Г** про сукупність нерівностей поверхні суходолу, дна океанів і морів, різноманітних за обрисами, розмірами, походженням, будовою, віком та історією розвитку.
- 112.** При геоморфологічних дослідженнях перед юними туристами постає завдання:
- А** дослідити геологічну будову і корисні копалини території, що вивчається;
  - Б** уважно спостерігати форми рельєфу та їх складові елементи, виявляти типи рельєфу місцевості, якою проходить маршрут;
  - В** дослідження підземних вод в місцях їх природних виходів на земну поверхню;
  - Г** описати ґрунтовий розріз, з'ясувати причини формування ґрунтового покриву.
- 113.** З польових геоморфологічних спостережень юні туристи повинні не тільки робити висновки, а й конкретні одержувати відомості:
- А** про водоносний горизонт, з якого підземна вода надходить на поверхню;
  - Б** наявність відслонень на досліджуваній ділянці, в основі яких виходив би на денну поверхню водоносний шар, хоча його порода не містам води у зв'язку з природним дренажем;
  - В** щодо розміру, будови окремих форм рельєфу та їх елементів, типів рельєфу, їх походження;
  - Г** про вплив географічного положення та особливостей рельєфу на формування лісового природного комплексу.
- 114.** При геоморфологічних дослідженнях:
- А** з'ясовуються найпростіші зв'язки між геологічною будовою території та рельєфом;
  - Б** визначається витрата води водопунктів; відмічається характер її виходу;
  - В** по можливості проводиться простий хімічний аналіз води джерела, якщо для цього є умови і необхідні хімікати;
  - Г** досліджуються негативні геоморфологічні процеси (ерозійні, зсувні, карстові та інші явища) та методи боротьби з ними.
- 115.** Готуючись до походу та геоморфологічних досліджень, необхідно:
- А** отримати елементарні знання з основ геології, потрібні для польових спостережень;
  - Б** заздалегідь ознайомитися з формами і типом рельєфу місцевості, якою проходитиме маршрут;
  - В** навчитись на професійному рівні проводити дослідження викопних решток фауни і флори (окам'янілостей), а також вести пошуки корисних копалин;
  - Г** вміти визначати генезис форм рельєфу та оцінювати його вплив на характер людської діяльності, а також визначати вплив людини та характер розвитку певних форм рельєфу.
- 116.** Готуючись до походу та геоморфологічних досліджень, необхідно:

- А** скласти коротку геолого-географічну характеристику підземних пластів та дати рекомендації щодо їх раціонального використання та охорони;
- Б** навчитись на професійному рівні проводити дослідження викопних решток фауни і флори (окам'янілостей), а також вести пошуки корисних копалин;
- В** прочитати літературу про рельєф району туристської подорожі, одержати консультації з спеціалістів та краєзнавців;
- Г** вивчити особливості природного морфогенезису; дослідити особливості антропогенного морфогенезису; визначити вплив рельєфу на характер людської діяльності.
- 117.** Попередні відомості про рельєф району подорожі може дати:
- А** великомасштабна топографічна або географічна карта;
- Б** щоденник, який необхідно вести під час подорожі;
- В** геологічний розріз через найвищі вершини;
- Г** архівні дані щодо даного регіону.
- 118.** Рельєф вивчається за певною схемою. Спочатку вивчаються:
- А** екзогенні процеси та їх вплив на формування рельєфу;
- Б** найбільші форми рельєфу та їх взаємне розташування (вододіли, річкові долини, яри, балки, зсуви, карстові утворення, копанки тощо);
- В** абсолютні і відносні, максимальні і мінімальні висоти, напрям загального ухилу поверхні, густота і глибина річкових долин та ерозійного розчленування, переважаючий тип рельєфу;
- Г** історія розвитку та вплив геологічної будови і тектонічних умов на розвиток.
- 119.** Рельєф вивчається за певною схемою. Спочатку вивчаються:
- А** найбільші форми рельєфу та їх взаємне розташування (вододіли, річкові долини, яри, балки, зсуви, карстові утворення, копанки і т.д.);
- Б** несприятливі геоморфологічні процеси та методи боротьби з ними (з ерозійними, зсувними, карстовими та іншими явищами);
- В** історія розвитку та вплив геологічної будови і тектонічних умов на розвиток рельєфу;
- Г** абсолютні та відносні, максимальні та мінімальні висоти, напрямок загального ухилу поверхні, густота і глибина річкових долин та ерозійного розчленування, переважаючий тип рельєфу.
- 120.** На рівнинних територіях геоморфологічні дослідження проводять:
- А** за розчленованістю рельєфу річковими долинами, ярами та балками;
- Б** вивчаючи форму міжгірських улоговин (річкових долин), гірські вершини, перевали, наявність кулуарів, льодовиків, моренних пасм, озер, лавинонебезпечних схилів і т. ін.;
- В** описуючи форми рельєфу, властиві цій території /моренні нагромадження льодовикового походження, горби, пасма, гриви, ози, западини між моренами, валуни тощо);
- Г** за допомогою топографічної карти своєї місцевості.
- 21.** Досліджуючи гірські райони, юні дослідники:
- А** складають опис форм рельєфу, властивих цій території (моренні нагромадження льодовикового походження, горби, пасма, гриви, ози, западини між моренами, валуни тощо);

Б вивчають форму міжгірських улоговин (річкових долин), гірські вершини, перевали, наявність кулуарів, льодовиків, моренних пасм, озер, лавинонебезпечних схилів і т. ін.;

В проводять спостереження за розчленуванням берегів (форма та особливості заток і бухт, наявність терас і кіс, виходи до моря корінних порід тощо);

Г складають топографічний план місцевості в різних масштабах.

122. У районах давнього зледеніння юні дослідники:

А складають опис форм рельєфу, властивих цій території (моренні нагромадження льодовикового походження, горби, пасма, гриви, ози, западини між моренами, валуни тощо).

Б вивчають форму міжгірських улоговин (річкових долин), гірські вершини, перевали, наявність кулуарів, льодовиків, моренних пасм, озер, лавинонебезпечних схилів і т. ін.;

В проводять спостереження за розчленуванням берегів (форма та особливості заток і бухт, наявність терас і кіс, виходи до моря корінних порід тощо);

Г визначають за картою басейни річок меж затоплення місцевості при підвищенні рівня води на висоту.

123. У прибережних районах юні дослідники:

А складають опис форм рельєфу, властивих цій території;

Б вивчають форму міжгірських улоговин (річкових долин), гірські вершини, перевали, наявність кулуарів, льодовиків, моренних пасм, озер, лавинонебезпечних схилів і т. ін.;

В проводять спостереження за розчленуванням берегів (форма та особливості заток і бухт, наявність терас і кіс, виходи до моря корінних порід тощо);

Г складають топографічний план місцевості в різних масштабах.

124. Для геоморфологічних спостережень потрібне таке спорядження:

А планшет з компасом, геологічний молоток, рулетка, альтиметр /висотомір/, мішечки для зразків, папір, етикетки, записник, альбом для зарисовок, набір кольорових олівців, бінокль, фото- і відеоапарат;

Б хлопавка для вимірювання рівня води у колодязях та свердловинах, термометр-праця в оправі, півлітрова мірча алюмінієва чи емальована кварта, секундомір;

В звичайний або гірський компас, геологічний молоток, саперну лопатку, зубило, рулетку, лупу, соляну або оцтову кислоту /5-10 %/, газетний або обгортковий папір для пакування зразків, етикетки, записник;

Г компас, барометр, альтиметр, геологічний молоток, зубило, рулетку, карту місцевості.

125. Під час походу розміри окремих форм рельєфу визначають:

А завжди дуже точно, проводячи усі розрахунки і виміри за допомогою альтиметра;

Б на око, а якщо дозволяють умови й час, можна це зробити точніше з допомогою рулетки та екліметра;

В за допомогою спеціальних приладів, складаючи геоморфологічний профіль;

Г за допомогою лінійки та рулетки.

126. Під час геоморфологічних досліджень:

А визначається витрата води водопунктів; відмічається характер її виходу;

Б по можливості проводиться простий хімічний аналіз води джерела;

В з'ясовують зв'язок рельєфу з характером річкової сітки, ґрунтами, рослинністю;

- Г вивчають положення території, що досліджується, відносно великих геоструктурних елементів.
- 127.** Дослідження підземних вод проводиться:
- А на значній глибині у місцях карстових порожнин;
  - Б в місцях їх природних виходів на земну поверхню (джерелах), а також у колодязях і свердловинах;
  - В між водопроникним та водотривким шарами порід, а також у артезіанських свердловинах;
  - Г на глибинах, які перевищують 15 м.
- 128.** Під час досліджень підземних вод в польових умовах проводиться обстеження і опис джерел, колодязів і свердловин в певному порядку. Перш за все:
- А наносяться на карту умовними позначками виходи підземних вод (джерела, колодязі, свердловини);
  - Б записуються у щоденник відомості про місце знаходження обстеженого водного об'єкта - географічне і відносно рельєфу місцевості;
  - В визначається витрата води водопунктів; відмічається її приуроченість до тріщин;
  - Г загальні відомості (назва, витік, територія, якою протікає, переважаючий напрямок басейну).
- 129.** В польових умовах учитель разом з учнями може провести визначення реакції води. Вона визначається:
- А 2-3 краплями розчину азотнокислого срібла;
  - Б за допомогою борної кислоти ;
  - В 3-5 краплин розчину хлористого барію;
  - Г за допомогою лакмусового папірця.
- 130.** Про лужну реакцію води свідчить:
- А утворення білого пластівчастого осаду;
  - Б утворення білого осаду;
  - В посиніння червоного лакмусового паперу;
  - Г утворення плівки на поверхні води.
- 131.** Про кислу реакцію води свідчить:
- А почервоніння змоченого водою синього лакмусового паперу;
  - Б утворення білого пластівчастого осаду;
  - В утворення білого осаду;
  - Г почервоніння лакмусового паперу.
- 132.** Про рівень жорсткості води після проведення певної хімічної реакції свідчить:
- А почервоніння змоченого водою синього лакмусового паперу;
  - Б більш або менш каламутний вигляд;
  - В абсолютно прозорий вигляд води;
  - Г утворення осаду.
- 133.** Найпростішим і найзручнішим способом вимірювання швидкості течії річки є:
- А секундомірний;
  - Б лотовий;
  - В вузловий;
  - Г поплавковий.
- 134.** Для визначення витрат води в річці вимірюють:
- А кількість води, що протікає через поперечний переріз ріки за одиницю часу;

- Б** швидкість течії річки на конкретному проміжку;
В температуру ріки, користуючись інерційним термометром з металевою оправою;
Г ширина дна долини, форма профілю, висота й крутість схилів.
- 135.** Щоб визначити кількість твердих часток, завислих у воді, потрібно:
А зібрати проби води і здати у спеціальні лабораторії для аналізу;
Б зібрати проби води і порахувати кількість твердих частинок у вигляді дрібного піску;
В скористатись допомогою металевого білого диска , діаметром 30 см;
Г характеристика поздовжнього профілю річки.
- 136.** Прозорість води визначають:
А зібравши проби води і здавши їх у спеціальні лабораторії для аналізу;
Б з допомогою металевого білого диска , діаметром 30 см;
В зібравши проби води і порахувавши кількість твердих частинок у вигляді дрібного піску;
Г за допомогою хімічних сполук.
- 137.** Колір води визначається:
А зібравши проби води і здавши їх у спеціальні лабораторії для аналізу;
Б з допомогою металевого білого диска , діаметром 30 см;
В на око (безколірна, світло-сіра і т.д.);
Г за допомогою лупи.
- 138.** Результатом дослідження рік та їхніх приток є гідрологічний звіт, який містить:
А опис ріки; окомірне знятий план ріки; креслення поперечних профілів ріки; характеристику погоди; гідрологічну інформацію у вигляді окремих показників та зведених таблиць; географічну характеристику басейну; альбом фотографій тощо;
Б загальні відомості про ріку (назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну). Найбільш характерні особливості ріки як у цілому, так і по окремих ділянках;
В дані про господарське використання ріки: наявність гідротехнічних і транспортних споруд (гребель, млинів, мостів), використання для зрошення, промислового рибальства, сплаву лісу, потреб комунального господарства тощо;
Г характеристика водного режиму річки (початок і кінець весняної повені, найбільший рівень підняття води, площа розливу та його тривалість у часі, період найнижчого рівня води, час замерзання води, товщина криги тощо).
- 139.** Опис ріки включає такі розділи:
А загальні відомості про ріку, найбільш характерні особливості ріки, фізико-географічна характеристика басейну, характеристика поперечного профілю долин, характеристика русла, характеристика берегів, характеристика дна тощо;
Б назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;
В геологічна будова, рельєф, клімат, ґрунти, рослинність, населені пункти;
Г загальні відомості про річку, назва, витік, площа басейну, похил річки і басейну, лісистість.
- 140.** Загальні відомості про ріку включають такі пункти:
А геологічна будова, рельєф, клімат, ґрунти, рослинність, населені пункти;
Б назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;

- В** ширина, глибина, швидкість течії, витрата води, температура води;
Г довжина річки, коефіцієнт звивистості, коефіцієнт густоти річкової сітки.
- 141.** Фізико-географічна характеристика басейну ріки включає такі пункти:
А назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;
Б ширина, глибина, швидкість течії, витрата води, температура води;
В геологічна будова, рельєф, клімат, ґрунти, рослинність, населені пункти;
Г площа, довжина, найбільша і середня ширина басейну, асиметричність, похил річки.
- 142.** Характеристика поперечного профілю долин включає такі пункти:
А ширина дна долини, довжина вододільної лінії, середній нахил поверхні;
Б назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;
В ширина, глибина, швидкість течії, витрата води, температура води;
Г ширина дна долини, форма поперечного розрізу, висота й крутизна схилів, кількість річкових терас, характер заплави ріки тощо.
- 143.** Гідрологічна характеристика ріки включає такі пункти:
А назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;
Б ширина, глибина, швидкість течії, витрата води, температура води;
В геологічна будова, рельєф, клімат, ґрунти, рослинність, населені пункти;
Г довжина, звивистість, розгалуженість, густота річкової мережі, довжина вододільної лінії, порізаність контуру басейну.
- 144.** Характеристика русла включає такі пункти:
А назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;
Б ширина, глибина, швидкість течії, витрата води, температура води;
В ширина та глибина, звивистість, поділ на рукави, наявність перекатів, мілин, порогів, , островів, плесів, водяної рослинності тощо;
Г довжина, пересічна та найбільша ширина, похил, пересічна висота та коефіцієнт асиметрії.
- 145.** Характеристика берегів включає такі пункти:
А висота, крутизна, виходи відслонень, джерел, ґрунти, місця розмивання берегів, наявність рослинності та отупінь заростання берегів;
Б назва, витік, територія, якою тікає, переважаючий напрям, найбільші притоки, куди впадає, довжина, площа басейну;
В ширина, глибина, швидкість течії, витрата води, температура води;
Г рельєф, клімат, ґрунти, рослинність.
- 146.** Характеристика дна включає такі пункти:
А висота, крутизна, виходи відслонень, джерел, ґрунти, місця розмивання берегів, наявність рослинності та отупінь заростання берегів;
Б мулисте, піщане, кам'янисте, наявність на дні валунів та ін;
В підмивання і руйнування берегів, інтенсивність утворення наносів у руслі і на заплаві, мутність води та відмінність її в різні пори року;
Г площа, змочений периметр, гідравлічний радіус.
- 147.** Характеристика режиму ріки включає такі пункти:

- А** початок і кінець весняної повені, найбільший рівень підняття води, площа розливу та його час, період найменшого рівня води, час замерзання води, товщина льоду тощо;
- Б** підмивання і руйнування берегів, інтенсивність утворення наносів у руслі і на заплаві, мутність води та відмінність її в різні пори року;
- В** наявність гідротехнічних і транспортних споруд (гребель, млинів, мостів), використання для зрошення, промислового рибальства, сплаву лісу, потреб комунального господарства тощо;
- Г** добові коливання температури поверхневих вод, льодостав та льодохід.
- 148.** Відомості про роботу ріки включає такі пункти:
- А** початок і кінець весняної повені, найбільший рівень підняття води, площа розливу та його час, період найменшого рівня води, час замерзання води, товщина льоду тощо;
- Б** підмивання і руйнування берегів, інтенсивність утворення наносів у руслі і на заплаві, мутність води та відмінність її в різні пори року;
- В** наявність гідротехнічних і транспортних споруд (гребель, млинів, мостів), використання для зрошення, промислового рибальства, сплаву лісу, потреб комунального господарства тощо;
- Г** швидкість руху річкового потоку, процеси ерозії та акумуляції, мутність води та ін.
- 149.** Дані про господарське використання ріки включає такі пункти:
- А** початок і кінець весняної повені, найбільший рівень підняття води, площа розливу та його час, період найменшого рівня води, час замерзання води, товщина льоду тощо;
- Б** підмивання і руйнування берегів, інтенсивність утворення наносів у руслі і на заплаві, мутність води та відмінність її в різні пори року;
- В** наявність гідротехнічних і транспортних споруд (гребель, млинів, мостів), використання для зрошення, промислового рибальства, сплаву лісу, потреб комунального господарства тощо;
- Г** швидкість руху річкового потоку, процеси ерозії та акумуляції, мутність води та ін.
- 150.** З метою більш повного і раціонального використання озер у народному господарстві країни проводиться їх всебічне вивчення спеціалістами –
- А** кріологами;
- Б** гідрологами;
- В** геологами;
- Г** лімнологами.
- 151.** Дослідження озера розпочинається з вивчення його:
- А** глибини;
- Б** водозбірної площі;
- В** дна;
- Г** географічного положення.
- 152.** Обриси і форми берегів бувають:
- А** заболочені, піщані, кам'яністі;
- Б** заболочені, піщані, кам'яністі, прямі, порізані;
- В** прямі, порізані, низькі, високі;

- Г низинні, верхові, перехідні.
- 153.** За будовою береги бувають:
- А заболочені, піщані, кам'яністі;
  - Б заболочені, піщані, кам'яністі, прямі, порізані;
  - В прямі, порізані, низькі, високі;
  - Г карстові, зсувні, просядочні, вулканічні.
- 154.** Обстеження озера полегшується при:
- А проведенні окомірного знімання водойми;
  - Б наявності великомасштабної топографічної карти або плану озера;
  - В при наявності значної кількості літератури в бібліотеці;
  - Г при використанні Інтернет-ресурсів.
- 155.** Довжина озера, найбільша ширина та площа його визначаються:
- А за ступенем розчленованості берегової лінії;
  - Б з відношення площі озера до його довжини;
  - В за спеціальною формулою;
  - Г за великомасштабною картою або складеним планом.
- 156.** Середня ширина озера визначається:
- А за великомасштабною картою або складеним планом;
  - Б з відношення площі озера до його довжини;
  - В за спеціальною формулою;
  - Г за формою озерної котловини.
- 157.** Дослідження озера проводиться за таким планом:
- А назва, місце знаходження, умови утворення тощо;
  - Б геологічна будова, рельєф, клімат, ґрунти, рослинний і тваринний світ;
  - В загальні відомості про озеро, фізико-географічна характеристика басейну, обчислення площі озера та об'єму його, Опис берегів озера після обстеження, визначення властивостей та якості води в озері тощо;
  - Г площа озера, довжина, розчленованість берегової лінії, глибина, об'єм води.
- 158.** Загальні відомості про озеро включають:
- А назву, місце знаходження, умови утворення тощо;
  - Б геологічну будову, рельєф, клімат, ґрунти, рослинний і тваринний світ;
  - В вимірювання окружності, діаметра, глибини на різних ділянках;
  - Г коефіцієнт порізаності берегової лінії, об'єм води.
- 159.** Фізико-географічна характеристика басейну озера включає:
- А назву, місце знаходження, умови утворення тощо;
  - Б геологічну будову, рельєф, клімат, ґрунти, рослинний і тваринний світ;
  - В вимірювання окружності, діаметра, глибини на різних ділянках;
  - Г стадії формування озер, гідробіологія та ін.
- 160.** Обчислення площі озера та об'єму його води включає:
- А назву, місце знаходження, умови утворення тощо;
  - Б геологічну будову, рельєф, клімат, ґрунти, рослинний і тваринний світ;
  - В вимірювання окружності, діаметра, глибини на різних ділянках;
  - Г визначення максимальної глибини.
- 161.** Опис берегів озера після обстеження включає:
- А порізаність берегової лінії, зразки відслонень, флора і т.п.;
  - Б прозорість, смак, запах, температура;

- В** вивчення будови озерної улоговини, визначення її походження, визначення типу озера;
- Г** висоту, крутість, ґрунти, місця розмивання берегів, наявність рослинності та ступінь заростання.
- 162.** Визначення властивостей та якості води в озері включає:
- А** порізаність берегової лінії, зразки відслонень, флора і т.п.;
- Б** прозорість, смак, запах, температура;
- В** вивчення будови озерної улоговини, визначення її походження, визначення типу озера;
- Г** взяття проби води на аналіз.
- 163.** У процесі вивчення боліт використовується методика вивчення:
- А** рік;
- Б** рельєфу;
- В** озер;
- Г** ґрунту.
- 164.** Болота досліджують за такою схемою:
- А** загальні відомості про болото, визначення розмірів болота, обстеження джерел живлення болота, характеристика рослинності болота тощо;
- Б** назва, місцезнаходження, умови утворення тощо;
- В** атмосферні опади, підземні вода, води поверхневого стоку, весняні води;
- Г** будова, рельєф, ґрунти, клімат.
- 165.** Визначення розмірів болота включає:
- А** ширину, глибину, довжину, площу ;
- Б** атмосферні опади, підземні вода, води поверхневого стоку, весняні води;
- В** потужність, тип і якість торфу в різних шарах;
- Г** ширину, довжину, площу.
- 166.** Обстеження джерел живлення болота включає:
- А** ширину, довжину, площу;
- Б** атмосферні опади, підземні води, води поверхневого стоку, весняні води;
- В** потужність, тип і якість торфу в різних шарах;
- Г** ширину, глибину, довжину, площу.
- 167.** Метеорологічні дослідження передбачають:
- А** вивчення циркуляції повітряних мас, формування циклонів та антициклонів;
- Б** спостереження за погодою і на шкільному географічному майданчику, вивчення мікроклімату свого краю та району туристської подорожі;
- В** опрацювання теоретичного матеріалу щодо вивчення синоптичних особливостей території України, руху повітряних мас на території свого краю та району туристської подорожі;
- Г** складання календаря погоди та передача інформації до ЗМІ.
- 168.** Для одержання точних вимірів, кожний метеорологічний прилад:
- А** повинен використовуватись не довше трьох років;
- Б** повинен бути абсолютно новим;
- В** необхідно звірити в метеобюро чи на метеорологічній станції;
- Г** необхідно звірити самому перед спостереженням.
- 169.** Метеорологічні спостереження рекомендується проводити з:
- А** досить відкритого майданчика, щоб по можливості було видно весь горизонт;

- Б з найбільш типового для даної місцевості ландшафту;
 В у якомога більш захищеному від сильних вітрів та інших несприятливих метеорологічних явищ майданчику;
 Г в період весняно-літніх сільськогосподарських робіт.
- 170.** Вести спостереження необхідно в строки, встановлені для метеорологічних станцій:
 А 0, 1, 7, 13 і 19 год;
 Б 1, 2, 8, 14 і 20 год;
 В 0, 6, 9, 12, 18 год;
 Г 0,2,6,10,20год.
- 171.** У туристському поході:
 А можна вести спостереження за погодою і знімати показники з метеоприладів у будь-який час;
 Б треба точно дотримуватися строків спостережень, встановлених для метеостанцій, не допускаючи відхилень і пропусків;
 В ведуть спостереження за погодою під час привалів, обідів та нічлігу;
 Г треба вести спостереження лише при змінні погодних умов.
- 172.** У "Щоденнику погоди", який рекомендується вести під час туристського походу, записуються такі відомості:
 А місце спостереження; дата; час реєстрації погодних даних; тиск повітря; температура повітря; напрям вітру; швидкість вітру; сила вітру і хмарність; наявність і кількість опадів; грозові явища; колір неба; відомості про спостерігача;
 Б стан неба, тривалість опадів, час початку і закінчення, тиск, температура і вологість повітря, напрям, швидкість і сила вітру та інші метеорологічні відомості;
 В дощ, роса, сніг, крупа, туман, грозові явища, оптичні явища, хуртовина, поземок та ін.;
 Г дату, погодні умови, тиск, температуру і вологість повітря.
- 173.** Вимірювання товщини снігового покриву з допомогою постійних жердин потрібно вести щодня о:
 А 5-й годинні ранку ;
 Б 7 -й годині вечора;
 В 3-й годині ночі;
 Г 7-й годині ранку.
- 174.** Вимірювання товщини льоду на річці чи озері потрібно вести:
 А щодаки;
 Б щодня;
 В кілька разів на день;
 Г щотижня.
- 175.** Для опису ґрунтового покриву вибирається місце:
 А яке знаходиться на підвищенні, далеко від забудов і доріг;
 Б зручне і безпечне для проведення краєзнавчих досліджень з учнями, яке знаходиться поблизу школи;
 В найбільш типове: з точки зору ґрунтів даної території, а також рельєфу і рослинного покриву;
 Г одне з кращих місць району, яке знаходиться на околиці.
- 176.** Якщо маршрут туристського походу проходить через річкову долину, то основний опис ґрунту варто зробити:

- А у заплаві річки;
  - Б на найбільшій терасі;
  - В в руслі річки;
  - Г на березі річки.
- 177.** Для вивчення складу ґрунту:
- А вивчається детально наукова література;
  - Б проводиться екскурсія;
  - В викопується крутостінна яма (ґрунтовий розріз);
  - Г проводиться аналіз.
- 178.** Не можна закладати ґрунтові розрізи на:
- А дорогах, стежках, на дуже витоптаних місцях, де знищений або майже не зберігся рослинний покрив;
  - Б найбільш типовому з точки зору ґрунтів даної території, а також рельєфу і рослинного покриву, місці;
  - В вже готових шурфах, кар'єрах, копанках, канавах і подібних до них штучних заглибинах;
  - Г дорогах, на витоптаних місцях, копанках, канавах і подібних до них штучних заглибинах.
- 179.** Виміри у ґрунтовому розрізі проводять:
- А знизу ями, яка служить нульовою відміткою до її поверхні;
  - Б від поверхні ґрунту, яка служить нульовою відміткою;
  - В від рівня моря;
  - Г на глибині від 1,5-3,5м.
- 180.** З метою вивчення рослинності рідного краю і районів туристських подорожей проводяться дослідження:
- А фенологічні;
  - Б біологічні;
  - В фітоценологічні;
  - Г геоботанічні.
- 181.** Збирання колекцій рослин, щоб дати точне визначення найбільш типових і цікавих з них, називається:
- А гербаризація;
  - Б утилізація;
  - В моніторинг;
  - Г фітоіндикація.
- 182.** Коефіцієнт проективного покриття означає:
- А встановлення основних закономірностей розміщення рослинності по території;
  - Б ступінь покриття поверхні ґрунту певним видом рослинного світу і виражається в процентах;
  - В виявлення корисних дикоростучих і декоративних рослин, пошук лікарських рослин;
  - Г виявлення закономірностей поширення ендемів (види яких більше нема ніде, вони поширені тільки на тій чи ін. місцевості).
- 183.** Вивчення видового складу та особливостей розподілу тваринного світу рідного краю і районів туристських подорожей передбачають дослідження:
- А геоботанічні;

- Б зоогеографічні;
 В біологічні;
 Г фенологічні.
- 184.** Спостереження над тваринами, птахами і комахами - складна справа, оскільки :
- А вимагає високопрофесійних умінь і навичок;
 Б прилади та інструменти для проведення досліджень коштують досить дорого;
 В всі представники тваринного світу ведуть потайний спосіб життя;
 Г потребує можливості тривалий час спостерігати за одразу за декількома об'єктами протягом року.
- 185.** Всі зоологічні спостереження повинні розпочинатися:
- А попереднім ознайомленням юних туристів з літературою з фауни району подорожі та з видовим складом тваринного світу;
 Б колекціонування і суспільно-корисної роботи, яку можуть виконати юні туристи;
 В допомоги науковим установам і господарським організаціям щодо вивчення тварин;
 Г з уривчастих, епізодичних спостережень за великою кількістю природних об'єктів.
- 186.** Успіх зоогеографічних спостережень великою мірою залежить від:
- А рівня розвитку теоретичної бази зоогеографії та наявності зоогеографічного районування території;
 Б умінь і практичних навичок розбиратися в слідах, залишених тваринами і птахами;
 В наявності спеціалізованих наукових установ в Україні, які досліджують дане питання;
 Г від стану погоди, а тому бажано поєднувати біофенологічні спостережені з метеорологічними.
- 187.** При візуальних зоологічних спостереженнях:
- А вдало доповнюють їх фотографування і кінознімання;
 Б фотографують тільки птахів;
 В гнізда, лігвища як правило, не доступні туристу об'єкти;
 Г встановлення основних закономірностей розміщення тварин по території.
- 188.** Фенологічні дослідження передбачають:
- А аналіз спостережень явищ природи, пов'язаних з періодичними /сезонними/ змінами кліматичних умов протягом року;
 Б Вивчення видового складу та особливостей розподілу тваринного світу рідного краю і районів туристських подорожей;
 В дослідження з метою вивчення рослинності рідного краю і районів туристських подорожей;
 Г вивчення ґрунтів за станом родючості полів того господарства, на певній території.
- 189.** Фенологічні спостереження над рослинами називаються:
- А біофенологічними;
 Б фітофенологічними;
 В зоофенологічними;
 Г фаунофенологічними.
- 190.** Фенологічні спостереження за тваринами називаються:
- А біофенологічними;

- Б фітофенологічними;
- В флорофенологічними;
- Г зоофенологічними.

191. Фенологічні спостереження:

- А прості, не потребують складного обладнання і цілком доступні кожному;
- Б можна вести тільки в багатоденних походах;
- В справа трудомістка. Вона вимагає багато часу, великої роботи і громіздкого спорядження, що для юних дослідників практично не під силу;
- Г потребує можливості тривалий час спостерігати за декількома об'єктами протягом року.

192. Найцінніші результати фенологічних спостережень, зроблених в походах і на екскурсіях по рідному краю тоді, коли:

- А дослідники мають багато вільного для досліджень часу, та володіють спеціалізованим складним спорядженням;
- Б є можливість тривалий час спостерігати за тими самими об'єктами протягом року;
- В юні туристи вирушають один раз у рік у багатоденну подорож, яка дозволяє зібрати значну кількість корисних статистичних даних;
- Г дослідники мають можливість уривчастих, епізодичних спостережень за великою кількістю природних об'єктів.

193. Зібрані в походах і на екскурсіях відомості разом з метеоспостереженнями дають змогу:

- А судити про особливості місцевого клімату й погоди;
- Б вести спеціальний польовий щоденник;
- В вивчити і опрацювати значну кількість теоретичного матеріалу;
- Г охарактеризувати природну родючість і розробити рекомендації щодо підвищення родючості та боротьби з негативними явищами.

194. Шкільний красназавчий музей:

- А є ефективною формою навчання;
- Б використовується тільки у позакласній роботі та для проведення екскурсій;
- В ніяк не відбивається на навчальній діяльності школи;
- Г не дає можливості використати ілюстративний матеріал для глибокого засвоєння шкільної програми з географії.

195. Експозиції музею:

- А не дають можливості використати ілюстративний матеріал для глибокого засвоєння шкільної програми з географії;
- Б дають можливість з найбільшим ефектом використати ілюстративний матеріал для глибокого засвоєння шкільної програми з географії;
- В не використовуються під час проведення уроків географії, але відіграють значну роль при організації позакласної роботи з даного предмета;
- Г використовуються під час проведення уроків географії, але не відіграють значну роль при організації позакласної роботи з даного предмета.

196. Мета і завдання музею –

- А вироблення в учнів практичних навиків пошуково-дослідної роботи, вдосконаленню навчально-виховного процесу, організація туристичних походів і мандрівок;

- Б** сприяння вдосконаленню навчально-виховного процесу, організацію туристсько-краєзнавчих вечорів та екскурсій;
- В** сприяння розширенню світогляду і вихованню пізнавальних інтересів і здібностей, виробленню в учнів практичних навиків пошуково-дослідної роботи, вдосконаленню навчально-виховного процесу;
- Г** організація та проведення туристсько-краєзнавчих вечорів.
- 197.** Музей є базою для:
- А** здійснення краєзнавчого принципу у навчанні та вихованні школярів;
- Б** для проведення туристських походів і подорожей вихідного дня;
- В** для організації та проведення туристсько-краєзнавчих вечорів;
- Г** проведення окремих тематичних уроків краєзнавчого характеру.
- 198.** В організації музею:
- А** повинні брати участь тільки учителі й батьки;
- Б** повинні брати участь тільки вчителі та приватні підприємства;
- В** повинні брати участь тільки юні краєзнавців, а не учителі й батьки. Найбільш поширені в школах комплексні краєзнавчі музеї;
- Г** крім юних краєзнавців, повинні брати участь учителі й батьки.
- 199.** Шкільні краєзнавчі музеї працюють:
- А** як приватні підприємства;
- Б** як окремі одиниці управління освіти;
- В** на громадських засадах;
- Г** як окремі державні установи.
- 200.** В основі організаційної структури і керівництва роботою музею лежить принцип:
- А** самоврядування;
- Б** ймовірності;
- В** підпорядкування;
- Г** науковості.
- 201.** Загальне керівництво музеєм здійснюють:
- А** керівник, призначений директором з числа вчителів-краєзнавців;
- Б** директор школи та організатор позакласної виховної роботи;
- В** юні краєзнавці з числа творчих обдарованих учнів;
- Г** юні краєзнавці та вчителі-краєзнавці.
- 202.** Безпосередньо завідує музеєм:
- А** директор школи та організатор позакласної виховної роботи;
- Б** юні краєзнавці з числа творчих обдарованих учнів;
- В** керівник, призначений директором з числа вчителів-краєзнавців;
- Г** голова батьківського комітету школи.
- 203.** Спрямовує роботу музею:
- А** рада, яка обирається на загальних зборах його активу;
- Б** керівник, призначений директором з числа вчителів-краєзнавців;
- В** директор школи та організатор позакласної виховної роботи;
- Г** об'єднання юних краєзнавців з числа творчих обдарованих учнів.
- 204.** Структура музею залежить:
- А** від обдарованості і рівня вчителів – предметників;
- Б** від його профілю та від кількості зібраного краєзнавчого матеріалу;
- В** від кількості учнів та педколективу школи;

- Г від вимог директора школи та організатора позакласної виховної роботи.
- 205.** Робота музею проводиться згідно із затвердженням:
- А директором річним планом школи;
  - Б його керівником та радою річним планом;
  - В його радою перспективним тематико-експозиційним та річним планами;
  - Г директором та його керівником тематико-експозиційним планом.
- 206.** Основою тематико-експозиційного плану музею є:
- А шкільна програма;
  - Б міністерська програма для організації роботи шкільних музеїв;
  - В річний план роботи школи та виховного відділу;
  - Г річний план роботи школи та міністерська програма для організації роботи шкільних музеїв.
- 207.** У тимчасовій експозиції подають, як правило теми, присвячені:
- А історії рідного населеного пункту;
  - Б актуальним питанням суспільного та економічного життя, проблемам світової політики;
  - В історії рідної школи та видатним вихідцям із населеного пункту;
  - Г історії України.
- 208.** Шкільний музей повинен бути постійною творчою лабораторією:
- А для обдарованих дітей;
  - Б для підготовки вчителів до уроків;
  - В для учнів та всіх жителів населеного пункту ;
  - Г для всього шкільного колективу.
- 209.** Головним завданням експозиційної роботи є:
- А постійне поповнення, оновлення та вдосконалення експозиції;
  - Б організація та проведення навчальних екскурсій для школярів;
  - В проведення окремих тематичних уроків краєзнавчого характеру та позакласних заходів;
  - Г вироблення в учнів практичних навиків пошуково-дослідної роботи.
- 210.** Пошук матеріалів повинен проводитися:
- А швидко, періодично та цілеспрямовано;
  - Б планомірно, постійно і цілеспрямовано;
  - В планомірно, швидко і періодично, залежно від необхідності;
  - Г 3-4рази на навчальний семестр.
- 211.** У краєзнавчому музеї вивчати свою область:
- А важко, оскільки тут відтворено окремі епізоди;
  - Б неможливо, оскільки тут немає відповідної кількості матеріалу;
  - В дуже легко, оскільки під руками є все необхідне;
  - Г нелегко, оскільки наявні великі обсяги різноманітного недоцільного матеріалу.